

KERSTFEEST 2013 IN DE LUDENKAPEL

Met het kerstspel

"engelenstemmen"

De Ludenkapel, Doorn
dinsdag 24 december 2013
19.30 uur

Vóór de viering klinkt orgelspel

Lied 477 **Komt allen tezamen** (eerst 1 x instrumentaal, daarna zingen we:)

- 1 Komt allen tezamen, jubelend van vreugde:
 komt nu, o komt nu naar Bethlehem!
 Ziet nu de vorst der eng'len hier geboren.
 Komt, laten wij aanbidden, komt, laten wij aanbidden,
 komt, laten wij aanbidden die Koning.
- 2 De hemelse eng'len riepen eens de herders
 weg van de kudde naar 't schamel dak.
 Spoeden ook wij ons met eerbied'ge schreden!
 Komt, laten wij aanbidden, komt, laten wij aanbidden,
 komt, laten wij aanbidden die Koning.

Welkomstwoord

Tussentijds 137 Uit het duister hier gekomen (melodie: *Once in Royal David's city*)

- 1 Uit het duister hier gekomen
 mensen van de wereldnacht
 onbestemd, verward in dromen
 niet vermoedend wie hen wacht
 zoekend of een woord opgaat
 als een ster van dageraad.
- 2 Nacht waarin zou zijn geboren
 die de naam heeft 'dat Gij redt',
 morgentaal in onze oren
 hemel op ons hoofd gezet
 ogenwenkend woord van U
 nieuw getijde dat is nu.

Kerstgedicht Zal er ooit een dag van vrede (Henk Jongerius)

Zal er ooit een dag van vrede, zal er ooit bevrijding zijn
voor wie worden doodgezwegen, levenslang gebroken zijn?

Zal er ooit een blijvend heden vol van goede vrede zijn,
waar geen pijn meer wordt geleden en het leven nieuw zal zijn?

Zie de takken aan de bomen waar het jonge groen ontluikt,
tot een stralend nieuwe zomer waar de vredesbloesem ruikt.

Zie de sterren aan de hemel waar het duister van de nacht
door hun schijnsel wordt verdreven tot een nieuwe dag die lacht.

Zoals bomen mensen tonen dat er kracht tot groeien is,
zal de zoon der mensen komen die de boom des levens is.

Zoals sterren mensen melden dat geen nacht te donker is,

zal en kind ons komen redden dat het licht der wereld is.

Koor

Quem pastores laudavere

zetting Andrew G. van Parijs (naar een idee van David Wulstan)

Sopran

Quem pas-to - res lau - da - ve - re, qui - bus an - ge - li di - xe - re,

Alt

Quem pas-to - res lau - da - ve - re, qui - bus an - ge - li di - xe - re,

Baß

Quem pas-to - res lau - da - ve - re, qui - bus an - ge - li di - xe - re,

5

ab - sit vo - bis jam ti - me - re, na - tus est rex glo - ri - ae.

ab - sit vo - bis jam ti - me - re, na - tus est rex glo - ri - ae.

ab - sit vo - bis jam ti - me - re, na - tus est rex glo - ri - ae.

9

Ad quem ma - gi am - bu - la - bant au - rum, thus, myr - rham por - ta - bant,

Ad quem ma - gi am - bu - la - bant au - rum, thus, myr - rham por - ta - bant,

Ad quem ma - gi am - bu - la - bant au - rum, thus, myr - rham por - ta - bant,

13

im - mo - la - bant haec sin - ce - re le - o - ni vic - to - ri - ae.

im - mo - la - bant haec sin - ce - re le - o - ni vic - to - ri - ae.

im - mo - la - bant haec sin - ce - re le - o - ni vic - to - ri - ae.

*Quem pastores laudavere
quibus angeli dixerunt
"Absit vobis iam timere,"
natus est rex gloriae."*

Degene die door de herders aanbeden werd,
Van wie de engelen zeiden:
"Vrees niet
want de koning van de glorie is geboren"

*Ad quem magi ambulabant,
aurum, thus, myrrhum portabant,
immolabant haec sincere
leoni victoriae.*

Naar wie de wijzen toegingen
om goud, wierook en mirre te brengen
die ze met open hart offerden
aan de leeuw van de overwinning.

*Exsultemus cum Maria
in coelesti heirarchia;
natum promat voce pia
laus, honor et gloria.*

Laten we ons, mét Maria, verheugen
te midden van de hemelingen
laten we de geboorte aankondigen met
toegewijde stem, lof, eer en prijs.

*Christo regi, Deo nato,
per Mariam nobis dato,
merito resonet vere
dulci cum melodia.*

Aan Christus de Koning, de geboren God,
die ons door Maria gegeven is.
Terecht weerklinkt het
met een waarlijk zoete melodie.

Het kerstverhaal volgens Lukas 1: 26-37 & 2: 1-21

Lied 494 Vanwaar zijt Gij gekomen (melodie: *Es ist ein Ros entsprungen*)

- 1 Vanwaar zijt Gij gekomen,
wij wisten niets van U.
In onze stoutste dromen
was God nooit hier en nu.
Ons eigen levenslot
met uw geluk verweven,
zo zijt Gij onze God.
- 2 Gij zijt in ons verloren,
wij durven U niet aan,
uw stem in onze oren,
uw komst in ons bestaan.
Een mens van vlees en bloed,
een kind voor ons geboren,
een naam die sterven moet.

Gedachten bij kerstengelen

Ik heb me wat op de hals gehaald met dit onderwerp. In de bijbel komen engelen niet alleen voor in het kerstverhaal, maar ook in allerlei andere verhalen. Om drie voorbeelden te noemen:

- Jacob vecht met een engel als hij de rivier de Jabbok wil oversteken om zijn broer Ezau te ontmoeten.
- De engel in het verhaal van Bileam wordt door Bileam niet gezien, maar Bileam's ezelin ziet de engel wel
- En er zitten engelen bij het lege graf als Jezus is opgestaan uit de dood.

Je komt in de bijbel heel verschillende engelen tegen. Je hebt engelen die op hun eentje opereren, zoals Gabriël in het kerstverhaal. En je hebt hele hordes engelen, die bij voorbeeld samen zingen.

Hoe dan ook, zelfs in de bijbel bestaan al allerlei verschillende denkbeelden over engelen. Dat laat ik nu verder voor wat het is.

Hoe denken mensen vandaag de dag over engelen? Naar het schijnt neemt de belangstelling voor engelen in de westerse wereld toe. Volgens sommige mensen wijst dat erop dat de 'engelactiviteit' de laatste jaren toeneemt ... en dat zou dan een teken zijn dat het einde der tijden nadert. Anderen denken dat die groeiende belangstelling te verklaren is als een hunkering van de moderne mens naar spiritualiteit en verdieping. Ik denk zelf dat dit een aannemelijker verklaring is, maar wie ben ik?

Als je op internet zoekt op het trefwoord "engel", dan kom je de meest uiteenlopende gedachten over engelen tegen. En de meest wilde verhalen. En als je op zoek gaat naar plaatjes van engelen, dan beland je al snel in een wereld van poëziealbum-plaatjes van lieve kinderengeltjes met zoete gezichtjes en blozende appelwangetjes. Of je komt terecht in de science fiction en fantasy-hoek, met wulpsen of stoere vrouwen, die hun lange, meestal blonde haren, laten wapperen in de wind. Ze hebben natuurlijk wel allemaal vleugels.

Als je het over engelen hebt, komt natuurlijk direct de vraag op: Gelóóf je in engelen? Of met een iets andere klemtoon: Geloof jij in engelen? Of ik me nou op kerstavond aan die vraag moet wagen? ...

Terug naar alle plaatjes op internet. Tussen alle zoetheit en fantasy die mensen blijkbaar associëren met engelen, valt één afbeelding uit de toon. Het is een schilderij dat in 1903 werd gemaakt door de Finse schilder Hugo Simberg. "De gewonde engel", heet het (zie de afbeelding op de volgende pagina).

In het midden zien we een engel zitten op een eenvoudige brancard. Het is duidelijk dat de engel gewond is. Misschien was ze op weg naar de herders en is ze tegen een boom aangevlogen, of tegen een hoogspanningsmast. Haar hoofd, waar een eenvoudig wit verband om zit, laat ze hangen. En uit de rode veeg op haar linkervleugel kun je opmaken dat ze die vleugel heeft bezeerd.

Twee bonkige jongens dragen de brancard. Hun eenvoudige en donkere kleren contrasteren met het stralende wit van de engel. Van hun gezichten valt af te lezen dat ze het vervoer van de engel als een serieuze zaak beschouwen.

Toen ik deze prent vanmiddag aan onze trompettist liet zien, zei hij: “wat een sombere plaat ... niks voor kerst!” Op het eerste gezicht lijkt dat misschien zo, maar als je goed kijkt zie je dat de engel in haar rechterhand een bosje sneeuwkllokjes vasthoudt ... een symbool voor herstel en wedergeboorte.

Eigenlijk is niet de gewonde engel de hoofdfiguur uit het schilderij ... dat zijn die twee jongens. Zouden zij in engelen geloven, vraag ik me af. Dat weten we niet, maar ze dragen er wel één. En zo, in zekere zin, worden ze zelf engelen, ook al zien we er niet zo uit.

De vraag: “geloof ik in engelen? Denk ik dat er engelen bestaan?” is denk ik niet relevant met kerstfeest. Waar het op aankomt is de vraag:

- ben ik een engel onder de mensen?
- Draag ik hen als zij dat nodig hebben?
- Breng ik een goede boodschap?
- Zet ik me in voor hun welzijn en geluk?

Kijk eens om je heen, naar de mensen naast je en voor je ... en achter je. Ja hoor, dat mag hier best, achteromkijken. En als je dat gedaan hebt, realiseer je dan: ik heb op deze kerstavond engelen gezien.

Ik sluit deze gedachten af met een kort gedicht waarmee Dorothee Sölle haar boek *Plaatsbekleding, een hoofdstuk theologie na de dood van God* (1965) besluit:

Toen de tijd vervuld was had God lang genoeg iets voor ons gedaan.
Hij zette zich zelf op het spel,
hij maakte zich afhankelijk van ons
en identificeerde zich met het niet-identieke.
Nú is het tijd iets voor God te doen.

Amen

Lied 469

Ik ben een engel van de Heer

- 1 Ik ben een engel van de Heer,
daal uit de hemel tot je neer
en breng een nieuw en mooi verhaal,
dat ik vertel in mensen taal.
- 2 't Is van een moeder, die vannacht
een kindje kreeg en dankbaar lacht.
't Is van een kindje, lief en klein,
dat wil altijd je helper zijn.

engelenstemmen

Kerstspel in vijf bedrijven, door Gert M. Knepper

rollen (alle m/v):

- God (grote rol; maar de speler hoeft hem niet uit zijn hoofd te kennen: God heeft vrijwel altijd papieren en/of een computer voor zich, waar zijn rol op staat.)
- Gabriël (engel; flinke rol)
- engelen (flexibele rollen, sommige met, ander zonder tekst)
- herders (idem)
- eventueel enkele schapen

EERSTE BEDRIJF

God zit achter een bureau met laptop, papieren en pen, en (mobiele?) telefoon. Hij zit te werken, kijkt dan op zijn horloge (of mobiel), kijkt om zich heen, ziet het publiek en schrikt.

God: Bent u er al? Is het al zó laat? Maar dan moet ik nog heel veel doen: als God het niet doet, doet niemand het, toch? *(roept)* Gabriël, Gabriël!

Gabriël verschijnt.

God: Dat met dat meisje, en die zwangerschap, is dat nu geregeld?

Gabriël: Helemaal tip-top voor mekaar.

God: Halleluja! Dan hoef ik me daar tenminste geen zorgen meer over te maken. Umm, even kijken... *(bladert door zijn papieren of slaat wat toetsen aan op zijn computer)*
Ster ... Ja, ster: heb je die opgehangen?

Gabriël: Hangt!

God: Uitstekend. Let erop, dat hij recht hangt – en dat hij precies boven de stal stil blijft staan, want anders verdwalen die wijzen. Zijn die drie trouwens al onderweg? Als ze te laat komen, is de heilige familie alweer vertrokken.

Eens kijken... (*bladert weer wat*) Berlijn...Beverwijk...Bethlehem... Ja, Bethlehem. Liggen de herdertjes al bij nachte?

Gabriël: Al lang.

God: O.K., met schapen, mag ik aannemen?

Gabriël knikt

God: Prima. (*bladert*)
Ha, dat vind ik altijd het leukst: het engelenkoor. Staan die in de startblokken?

Gabriël: Eh...

God: “Eh” betekent in dit geval “ja”, neem ik aan?

Gabriël: Eh... Eerlijk gezegd betekent het in dit geval “Eh”.

God: En wát betekent “eh” in dit geval?

Gabriël: Dat engelenkoor, moet dat per se?

God: Moet dat per se? Moet dat per se? Natuurlijk moet dat! Daar komen de mensen voor. Daar hebben ze naar toegeleefd, een heel jaar lang. Heb jij soms ooit gehoord van een kerstfeest zonder engelenkoor?

Gabriël haalt zijn/haar schouders op.

God: Nou dan! Zorg er als de duvel voor dat ze klaar staan. Wat gaan ze dit jaar zingen?

Gabriël: Hij is ziek.

God: (*met verbazing*) “Hij is ziek”? Dat lied ken ik nog niet. Zeker uit het Nieuwe Liedboek; daar moet ik nog wat aan wennen. Als ze het maar niet te vlug zingen, want daar hou ik niet van. Nou ja, Hendrik zal er wel wat van maken. Heerlijk, zo’n dirigent waar je van op aan kunt.

Gabriël: Maar hij is ziek.

God: Ja, hij is ziek, dat heb je al gezegd. Ik ken het lied, maar God hoeft ook niet alle kerstliederen te kennen. Beter van niet, zelfs.

Gabriël: Nee, geen kerstlied, meneer: Hendrik van de Hemel is ziek. Onze dirigent ligt met koorts in bed.

God: Dat meen je niet.

Gabriël: Nee... of: ja.

God: Maar dat is een ramp! Die herders zitten *nu*, hoor je: *nu* al te wachten. En dan die schapen, die arme schapen...

Gabriël: Misschien kunnen we met een CD...

God: Een CD! Een CD! “Kerstfeest met Frans Bauer” zeker.
Gabriël, laat mij nu alleen. Ik moet nadenken. Dit is ernstig, zéér ernstig.

Lied 486**Midden in de winternacht**

- 1 Midden in de winternacht, ging de hemel open.
Die ons heil der wereld bracht, antwoord op ons hopen
Elke vogel zingt zijn lied, herders waarom zingt gij niet
Laat de citers slaan, blaast de fluiten aan
Laat de bel, laat de trom, laat de beltrom horen:
Christus is geboren!

TWEEDE BEDRIJF

Gabriël en andere engelen hebben overleg.

Gabriël: Jongens, we hebben een probleem. Hendrik ligt ziek op bed.
We hebben geen dirigent voor ons engelenkoor.

Engel 1: Kan het niet zonder dirigent?

Engel 2: Kan het niet met een andere dirigent?

Kleinste engel: Wat is een dirigent?

Gabriël: Luister: zonder dirigent gaat het niet, en een andere dirigent is er niet.
En wat had jij ook weer?

Kleinste engel: Wat is een dirigent?

Gabriël: Dat legt ik nog wel eens uit. Maar heeft iemand een oplossing?

Engel 3: Is Hendrik erg ziek?

Gabriël: Hij ligt op bed en heeft pijn aan zijn teen.

Engel 3: Aan z'n teen? Dat heb ik ook wel eens.

Gabriël: Ja, maar jij bent geen dirigent. Een dirigent met pijn aan z'n teen kan niet dirigeren.

Kleinste engel: Wat is dirigeren?

Engel 1: Ik heb een idee.

Gabriël: Zeg het maar.

Engel 1: We moeten hulp halen.

Gabriël: Hulp halen? Beneden, bedoel je?

Engel 1 : Ja.

Gabriël: Mm, misschien heb je gelijk. We kunnen het proberen.
Ik ga meteen, want één ding is zeker: we moeten gaan zingen met kerst.

Kleinste engel: Wat is kerst?

Lied 476**Nu zijt wellekome**

- 1 Nu zijt wellekome Jesu, lieve Heer,
Gij komt van alto hoge, van alto veer.
Nu zijt wellekome van de hoge hemel neer.
Hier al op dit aardrijk zijt Gij gezien nooit meer. Kyriëleis.

- 2 Herders op den velde hoorden een nieuw lied,
dat Jezus was geboren, zij wisten 't niet.
"Gaat aan gene straten en gij zult Hem vinden klaar.
Bethlem is de stede, daar is 't geschied voorwaar." Kyriëleis.

DERDE BEDRIJF

Het kantoor van God. God zelf zit weer achter zijn bureau, aan de telefoon.

God: Maar het is maar voor één nacht! En hij hoeft alleen maar een beetje de maat te kunnen slaan: die engelen zingen tóch wel. Heeft u echt niemand? Wat zegt u? Zelf de maat slaan? Maar meneer, ik ben God, en daar gaat al m'n tijd inzitten. Nou ik hoor het al, dit gaat niet lukken. Fijne kerstdagen! (Legt de telefoon neer). En dat was het zevende uitzendbureau. Nou, zeven is voldoende, ik kap ermee. (*In zichzelf*): Hendrik van de Hemel heeft pijn aan z'n teen, daardoor is er geen engelenzang, en daardoor gaan de herders niet naar Bethlehem. Je zult zien dat die wijzen uit het oosten ook te laat zijn – dan weet straks *niemand* dat Jezus is geboren.

Gabriël stormt binnen

Gabriël: God, wat heb ik me gehaast!
Omlaag, omhoog, weer omlaag, weer omhoog: een lift was er niets bij

God: Er is toch niets gebeurd, Gabriël?

Gabriël: Ja. Of... nee, eigenlijk niet. Het punt is: er is niets gebeurd.
Ik heb niets kunnen regelen.

God: Daar was ik al bang voor.

Gabriël: Maar het goede nieuws is: alle engelen staan klaar voor de jaarlijkse engelendans.
Kom maar binnen allemaal!

engelen komen binnen

God: Een engelendans, hier, in de hoge?

Gabriël: Precies. Dan krijgen de mensen toch waar voor hun geld. Jongens, we beginnen.

engelendans

Gabriël: Nou, was dat niet wonderlijk mooi?

God: Wonderlijk mooi, ja. Maar het was geen engelenkoor.

Gabriël: Nou en?

God: Dat betekent, dat het probleem nog altijd niet is opgelost!
Jongelui, bedankt. En laat me nu alleen, want ik moet nadenken, lang nadenken.

Lied 483 Stille nacht

- 1 Stille nacht, heilige nacht!
Davids Zoon, lang verwacht,
die miljoenen eens zaligen zal,
wordt geboren in Bethlehems stal,
Hij, der schepselen Heer(2x)

VIERDE BEDRIJF

Op aarde. Een groepje herders [evt. met schapen] zit bij elkaar.

Herder 1: Zonder engelenzang worden wij niet wakker

Herder 4 : En als we niet wakker worden
gaan we niet naar de stal.

Herder 3: En als we niet naar de stal gaan,
vinden we ook geen kindje.

Herder 2 : Dan is alles voor niks geweest.

Herder 3: Maar wat doen we hier dan eigenlijk nog?

stilte. Herder 2 heeft een instrument (fluit, gitaar, viool) en speelt daar gedachteloos op.

Herder 1: Maar dat is briljant!

Herder 2: Och, dat valt wel mee.

Herder 1: Nee, ik bedoel: dat jij zo muzikaal bent. Kun je ook de maat slaan?

(De herder die gespeeld heeft doet een dirigent na)

Herder 4: Ja, jij moet het worden!

Herder 2: Wat moet ik worden?

Herder 3: Jij moet het kerstfeest redden!

Herder 1: Op jou hebben we gewacht. Toch, jongens?

De andere herders knikken en roepen

Alle andere herders: Ja! Ja!

Herder 2: Nou ja, als jullie denken dat ik dat kan...

Herder 1: Wij mensen gaan de engelen helpen. Zo moet het!

Lied 481 Eer zij God in onze dagen

- 1 Hoor, de engelen zingen d'eer
van de nieuwgeboren Heer!
Vreed 'op aarde, 't is vervuld:
God verzoent der mensen schuld.
Voegt u, volken, in het koor,
dat weerklinkt de hemel door,
zingt met algemene stem
voor het kind van Bethlehem!
Hoor, de engelen zingen deer
van de nieuwgeboren Heer!

VIJFDE BEDRIJF

De engelen komen pratend, maar niet zingend, op.

Engel 1: Zeg eens, herder, wat doen jullie hier nog?

Herder 1: Wij hebben de oplossing voor jullie probleem.
Nee: Wij *zijn* de oplossing voor jullie probleem: wij zijn jullie engelen.

Engel 2: Dat klinkt een beetje raar.

Herder 1: Helemaal niet. Als het nodig is, moeten mensen engelen zijn.
En anders ook, trouwens.

Engel 2: Daar zit wat in.

Er klinkt trompetgeschal

Engel 2: Hé, een bazuin!

God komt op.

God: Ja, een bazuin, want nu kom *ik* op. En ik heb alles gehoord.
Herders, jullie zijn dit jaar de echte wijzen in het kerstspel.
Engelen, *jullie* kunnen zingen dankzij de mensen.
(Tot het publiek) En mensen: *jullie* zijn dit jaar de engelen.
In de mensen een welbehagen!

Kleinste engel: Wat is welbehagen?

Allen: Vrolijk kerstfeest!

Lied 487**Eer zij God in onze dagen**

*Eén of meerdere herders slaat/slaan de maat.
De engelen kunnen er weer bij dansen.*

- 1 Eer zij God in onze dagen
Eer zij God in deze tijd
Mensen van het welbehagen
Roept de aarde vrede uit
Gloria in excelsis Deo
Gloria in excelsis Deo
Gloria in excelsis Deo
- 2 Eer zij God die onze vader
En die onze koning is
Eer zij God die op de aarde
Naar ons toegekomen is
Gloria in excelsis Deo
Gloria in excelsis Deo
Gloria in excelsis Deo

Stil gebed en Onze Vader**Collecte voor "Serious Doorn"**

"Serious Doorn" is een initiatief van Doornse jongeren, om vanuit onze plaatselijke gemeente bij te dragen aan de landelijke actie "3FM Serious Request", die zich ieder jaar samen met het Rode Kruis inzet voor een stille ramp. Dit jaar richt de actie zich op het voorkomen en genezen van diarree, waaraan dagelijks wereldwijd 2.200 kinderen sterven. Voor meer informatie, zie www.seriousdoorn.nl. Hoe zouden wij de geboorte van het kindje Jezus kunnen vieren, zonder aan dit goede doel gul te geven, héél gul!

Lied 471**In dulci jubilo**

- 1 In dulci jubilo, onze vreugd is groot
Hartenwens geboren ligt kraaiend in het stro,
staat als de zon te gloren bij moeder op haar schoot
Canta Domino, canta Domino.

Zegen

*Zegenen is ... met de kracht van ons voelen,
ons denken en ons handelen,
elkaar alle goeds toewensen.
Ga heen in vrede.
Neem het licht mee in de nacht,
wees een engel onder de mensen,
want zo is God midden onder ons.
Amen.*

Lied 471**In dulci jubilo**

- 2 Hoor, heel de engelenschaar - jubelt gloria
in excelsis Deo, o, waren wij ook daar.
De aarde en de hemel ze zingen met elkaar
nova cantica, nova cantica.

Na de viering is er warme chocolademelk en Glühwein.

Deze kerstviering van De Ludenkapel kwam tot stand dankzij de inspanningen van alle spelers in het kerstspel:

Alexa, Carlo, Eleonore, Irene, Isabelle, Josephine,
Karel, Marilou, Marith, Noor, Philipine & Thom.

Emma (kostuums) & Pieter (regie)

Verdere medewerking verleenden:

Hugo Annard (aankondiging collecte)
Hannah Groenewege (piano)
Gert M. Knepper (orgel & auteur kerstspel)
Ties Cozijnsen (trompet)
Bert Cozijnsen (voorganger)

